

40 փ3.

ՄԱՐԺԱԹԵՐ

40 փ3.

Ազգային, Քաղաքական, Բանասիրական և Երգիծաբանական

ՏԵՕՐԷՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏԵՕՔՍԷՔԷԱՆ

Հասցէ, Ղալաթիա Նորատունկեան խան

ԺԲ. Տարի Թիւ 51

ՄԱՐԺ

26 Յունիս, 1899

ԵՐԱՆՏԱԳԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՌ

ՎԵՀ. ԻՆՔՆԱԿԱԼՆ

Մ Ե Ր

Ամէն անոնք որ Ծաղիկ շաբաթաթերթի 25 տարուան անխոնջ գործունէութեան հետեւած են օրն օրին, սրտի անհուն բերկրութեամբ ողջունեցին անշուշտ Ն. Կայս. Վեհափառութեան այն թանկագին շնորհը, որով բարեհաճեցաւ այս անգամ ամենօրեայ հրատարակման արտօնութիւն տալ Ծաղիկին, անգամ մը ևս ցոյց տալով այն ուսումնասէր մեծ ողին՝ զոր իր Գահակալութեան առաջին օրէն ի վեր վայելած են անխտիր Օսմ. Պետութեան բոլոր հաւատարիմ հպատակները և որ կը ձգտի Հանրային կրթութիւնը, Գարութիւններն ու Լրագրութիւնը հասցնել բաղձացեալ կատարելութեան:

Ծաղիկ՝ առաջին օրէն վայելած Ն. Կայս. Վեհափառութեան բարձր շնորհները, այսօր ևս բազմազան կ'ունենայ հոշակերու իր շնորհապարտ և հաւատարիմ զգացումները առ փառապանծ Գահն Օսմանեան, և իր սրտագին երախտագիտութիւնը մատուցանելու յոտս Ն. Կայս. Վեհափառութեան, որուն Արեւշատութեան բարեմաղթու է միշտ իր միլիոնաւոր հպատակներուն հետ նաեւ Ծաղիկ օրաթերթի անօրէնութիւնը:

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ

ԱՆՏՕՆ ՍԱՔԱՅԵԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՍՈՒՑ: 2 ՄԻ.— ԴՆՆԻՅ Յաճնաժողովներ:
ՀԱՅԱՐ.— ԻՆՏու բանաստեղծութիւն ջեմ ըներ,
ԴԻՆՈՂ.— Շաբաթական քրոնիկ:
Լ. ՇԱԹՐԵԱՆ.— Մայտա:
ԲԻԿՄԱԼԻՈՆ.— Բիսոյով հիւսիսէն մը ի վէրէ Էֆէնտի:
ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱՋԻԱՆ.— Ծովու բաղնիքները:
Բ.— Կարծիք եւ հշմարտութիւն:
ԲԱՆԱԼԹԻՅԻ ՈՍՆ.— Տօքթօ՞ր թէ իրէքհի:
ՆԷՄԷ ԼԱԶԱՐ.— ԻՆՏուս պէտք:
ԳՈՒՄԳԱՐՈՒՆ ՆԱՄԱԿ:
Ծաղիկի հեռագիրները:
Ազգային լուրեր:

ՅԱՅՏՈՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Յառաջիկայ Յունիս 3ին կը լրանայ Ծաղիկ շաբաթաթերթի ԺԲ. տարեշրջանը, 52 թիւ ամբողջապէս հրատարակուած ըլլալով, ԺԳ. տարեշրջանը կ'սկսի Յունիս 10ին, գարձեալ թիւ 1է:

Նոր շրջանին բաժանորդագրութիւնը ըստ առաջնոյն տարեկան 50 և վեցամսեայ 25 դահեկան, անփոփոխ պահած ենք, միշտ կանխիկ վճարելի:

Այն բաժանորդներ՝ որոնք հաշիւ ունին ԺԲ. տարեշրջանէն, թերթ չպիտի ստանան, եթէ իրենց հաշիւները չփակեն մինչեւ Յունիս 3:

Կը խնդրուի նաեւ մեր Պատ. Գործակալներէն որ հաճին մինչեւ նոյն թուականը կարգադրել իրենց հաշիւները:

ՏԵՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

«ԾԱՂԻԿ» ՄԱՐԺԱԹԵՐԹԻ

ՔՆՆԻՉ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐ

Ուսումն. Խորհուրդը՝ մէկ կողմէ դպրոցական գայթակղելի դէպքերու քննութեամբը զբաղելով հանդերձ, չմոռնար, միւս կողմէ՝ Շրջանաւարտից և Ուսուցչական ընտրելեաց քննիչ Յանձնաժողովներ ալ կազմել՝ ըստ սովորութեան:

Գիտէ՞ք ինչ է այս վերջին Յանձնաժողովին պաշտօնը. Դպրոցի սեմէն նոր դուրս ելած և կամ կեանքի առաջարկին մէջ չյաջողած, տարիներով քառասուն դուռ զարնելէ յետոյ՝ յուսահատ և իբր վերջին ապաւէն՝ վարժապետ ըլլալու համար իրեն դիմողները քննութենէ անցնելով՝ ձեռքերնին մէկ մէկ վկայական կուտայ:

Չեմ ուզեր սակայն, քննութեան եղանակին վրայ ծանրանալ որ, չէ՛ թէ ուսուցչի, հապա նաև թաղային պարզ վարժարանի մը չրջանաւարտ աշակերտաց համար, անգամ անիմաստ և աննպատակ պիտի ըլլար:

Օրինակի համար. Ուսուցիչ ըլլալիք անձին կը հարցունեն (անցեալ տարի տեսածս):

Կոմ. Ա. Մովսէսի ծնունդը.

» Բ. Դաւիթ ո՞վ էր.

Հայ. Ա. Գործն. Գերականութենէն փոքրիկ հատուած մը, զոր գրաբարի պէտք է թարգմանել:

» Բ. Շարադրութեան պարզ նիւթ մը:

Օսմ. Արեւելեանի Տարերք Օսմ. լեզուիէն քերականական կանոններ, և Մուխթասար Կիւլտէս-թէէն հատուածի մը թարգմանութիւն:

Թուարքն. Հասարակ կոտորակաց վրայ 1—2 խնդիր:

Աւխրհ. Եւրոպայի գետերը, լիճերը ևն. ևն. ինչպէս կը տեսնէք, քննութեան այս ձեւին մէջ՝ ուսուցչութեան մակարդակը շատ անկեալ է. քանի որ, միջնակարգ նախակրթարաններու մէջ եղածին հաւասար և մի քանի ճիւղերու մէջ անոնցմէ ալ պարզ և ստորին է:

Քանի՞ քանի՞ վկայեալ ուսուցիչներ ցոյց տամ ձեզի, որոնք թո՛ղ ֆրանսերէն կամ թուրքերէն. այլ նոյն խի իրենց մայրենի լեզուն անսխալ գրել, այսինքն՝ առանց ուղղագրական սխալի գրել չգիտեն բացարձակապէս:

Աւելցուցէ՛ք ասոնց վրայ վկայական ստացող այնպիսի ուսուցիչներ և ուսուցչուհիներ, որոնք առանց ֆնոնութիւն անցնելու, սա կամ նա էֆէնտիին ուղղակի յանձնարարութեամբը և իբր էւ-

նա՞ թէգֆէրէսի, մէկ մէճիտ վճարելով կրցած են ուսուցչական վկայական ստանալ:

Ըստ իս, ամենէն էական բանն է. նախապէս հասկնալ և ստուգել թէ, ներկայացող անձը՝ որ և է ասպարէզէ յուսահատ կը դիմէ ուսուցչութեան՝ թէ ոչ՝ մասնաւոր կոչում մը, սէր մը, տրամադրութիւն մը զգալով առ այն. եթէ առարկուի թէ այդ տեսակը հարիւրին մէկ ալ գտնել գրծուարին է. կը պատասխանեմ. Աւելի աղէկ. քանի որ, այսօր արդէն պէտք եղածէն աւելի շատ ունինք՝ ուսուցիչ անունը կրող, ուսուցչութեան 'աղտեր, և միջին հաշուով մէն մի վարժարանի 20 ուսուցիչ, անթի կամ պոնիր հացով ապրող իմաստակներ. թո՛ղ տարամերժութիւն անոնք:

Լաւ է ունենալ ոակաւ ընտրեալներ, քան թէ անպիտաններու բանակներ:

ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՄԵՐ

ԻՆՉՈՒ

ԲԱՆԱՍՅՆԵԼՆԱԺԻԹԻՒՆ ՁԵՄ ԸՆԵՐ

→→→→→

Անոնք որ պատիւ կ'ընեն գրածներս կարդալու, շատ անգամ կ'ըսեն ինձ «Պապս Հագար, շատ մը նիւթերու վրայ գրած ես, գրտեք, բայց նիւթ մը կայ որու վրայ տող մը բան կարդացած չենք գրածներու մէջ. այն տեսակ նիւթ մը, որ մարդու հոգիին կը խօսի, որ զգոյուն սրտի արտադրութիւն է, վերջապէս նիւթ մը որ սիրտ ու միտք կը վերացնէ. այսինքն բանաստեղծութիւն»:

Այս խօսքին պատասխան տալ պէտք է. ուստի կըմ կըմալով, թուքս կլլելով, սուտ փռնքտալով, կեղծ հաղալով, վերջապէս սա բառերը կ'ընամ քովէ քով բերել. «Ազնիւ բարեկամներ, իրաւունք ունիք ըսելու թէ բանաստեղծութիւնը վերացնող, անուանող բան մը ունի իր մէջ, բայց . . . բայց . . . եւ չեմ կրնար ընել, փասն զի պէտք եղած քանի մը բաներէ զուրկ եմ եւ ահաւասիկ բանաստեղծ չըլլալուս պատճառները:

Առաջին. — Մտքերս սափրիչին խորունկէն կտրել կուտամ. բան մը որ բանաստեղծութեան հետ ամենեւին հաշտ չէ:

2րդ. — Ակնոց չեմ գործածներ:

3րդ. — Շուրջի նայուածք ունենալու երբեք վարժուած չեմ:

4րդ. — Հանրային վայրեր գտնուած ատենս, մատներս մոգիս մէջ մխրճելով, չորս կողմն ապուշ ապուշ չեմ կրնար նայիլ:

5րդ. — Յանուն բանաստեղծութեան պարկեշտ ող-

ջկանց սիրային տոմսեր գրելով գլխէ հանելը տրամա-
դրութեանս հակառակ է:

Յրդ.—Արթուրին ըրած չեմ ո՛հ, ա՛հ, ա՛ւաղ,
վա՛շ, օ՛հ, ափսո՛ս, եղա՛ն գոչելու:

Դրդ.—Աղջկան մը արտում տխուր նստիլը երբ տես-
նեմ, անմիջապէս կ'ենթադրեմ թէ զլուխը կը ցաւի,
ուստի կը յանձնարարեմ որ զլուսն փաթաթէս կապէ
կամ զօրսաւոր լուծողական մը առնէ. ինչ որ բանաս-
տեղծութենէ բաւական հետի է:

Յրդ.—Կոյսի մը հոլանի, մերի ուսերը տեսած ա-
տենա՛ եղբայրաբար կ'իմացնեմ իրեն թէ՛ այս տեսակ շո-
լանի ուսերը բանաստեղծներէ աւելի կողացաւին սիրելի
է. ուստի հիւանդ պատկի նէ, այն ատեն կը հասկնայ հո-
լանին մոլանին:

Յրդ.—Առաւօտուն կանուխ մաղերը տա՛նուվրայ
ձգած եւ քունէն ուռեցած աղջկան մը աչքերէն փո-
խանակ բանաստեղծորէն լուսնոտելու՝ սանտր մը առած
քովը վազելով կ'ըսեմ «երեսիդ պաղ ջուր մը զա՛րկ եւ
մաղերդ սանտրէ. անշնորհքութիւն պէտք չէ, թափթը-
փած ջրիկ:

10րդ.—Անտառի մը մէջ կամ մարգագետնի մը վը-
րայ կամ լեռան մը ստորոտը գտնուած ատենա, չիտակը
երբէք մաք,ս չեմ անցներ որ դիցուհիի մը ընկերակցու-
թեամբ ընկողմանիմ բնութեան այդ գեղերիկ վայրին
մէջ եւ ազատօրէն անդ ըսեմ «սէքս իմ սուրբ ու վսեմ»
այլ կը փափաքիմ որ սանկ քանի մը յարմար ընկերնե-
րու հետ, փուռէն եկած կիւվէճին գլուխը ծալլապատիկ
նստած, լսուտենք Յ ու կէս օրս միւր՝ հանդերձ 20 բաթ-
լիճանով եւ իւր ամենայն սարօքը:

Ահա սիրելի ընթերցողներս, այս տասը պատճառ-
ներուն համար է որ բանաստեղծութենէ 117 ուկէս մղոն
հեռու կապրիմ եւ կը ջանամ այդ հեռաւորութիւնը չի
նուազեցնել, վասն զի սիրտ չունիմ չիտակը, քննելու հա-
մար թէ, լուսնկան ամպերուն ետին ինչո՞ւ կը պահուրտի
կամ ինչո՞ւ ցած ատեն քանի՞ մէթր բերանը կը բացուի
կամ վարդը սոխակին ականջն ի վար մայիս 17ին
ի՞նչ խօսքեր փափաց. կամ սոխակը վարդին դարպասը.
րած ատեն քանի՞ ոտք ոտանաւորով կ'երգէ. կամ մա-
նուշակը շա՛ղքաւոր հետ քանի՞ տարիէ ի վեր նշան-
ուած է, կամ լրացած լուսինը քէհատ հէլվասի՞ կը նը-
մանի թէ կըմէք խատայիֆի. կամ հեշտօրօր գեփիւնը
դիցանոյշ կոյսին թաւշանման այտե՞րր կը փայլայէ թէ
աղբանոցի աղբերը կը տարողնէ: Ասոնք մտածելու,
յարմարցնելու, կարելու, կարկտելու համար հանդարտ
սիրտ եւ ամայի միտք պէտք է:

Հիմայ հասկցա՞ք թէ ինչու բանաստեղծ չեմ եղեր:
Բայց երբ նորէն չի համոզուիք եւ նորէն պնդէք
որ անպատճառ բանաստեղծութիւն մը գրեմ, մեղքը ձեր
վիզը ըլլայ. գալ շաբաթ կը գրեմ, բայց կ'ուզէք նէ վը-
րաս խնդացէք եւ ծաղրեցէք ամէն ամէն ատեն ձեզ,
այն ատեն օրհնեալ բերանս կը բանամ, գիտցած եղիք:
Այսչափ:

ՀԱՅԱՐ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Կ'ուզէ՞ք գեղեցիկ զաւակներ ունենալ.— Իիկաբի
կարծիքը.— Մեր կարծիքը.— Վերելք Կեդրոնականի
դէպ ի Երայ.— Ե՞ս իցեմ.— Վերջաբան Կէտիկ-Փաշայի
խնդրին.— Մայր եկեղեցիի լապտերով փնտռածը.—

Այս շաբաթուան ամուսնացողները:

Ամէն կողմէ փափագ յայտնուեցաւ մեզ՝ որպէս զի
գեղեցիկ զաւակներ ունենալու կերպը ցոյց տանք.—
խօսքը միշտ վերջերս հրատարակուած գրքինն է,—ը-
սինք թէ 1. «Հարուստները գեղեցիկ զաւակներ կ'ունե-
նան՝ որովհետեւ անոնք լաւ սնունդ եւ մաքուր օդ կը
ծծեն»։ Ուրեմն զլիսաւոր դեզը հարուստ ըլլալ եւ ապա
ամուսնանալն է, բայց գրքին հեղինակը աղքատներու
համար ալ գեղագիրներ կը ներկայացնէ ընթերցողնե-
րուն:

2. «Գեղեցիկ զաւակներ ունենալու համար կանայք
պէտք է գանուին հրապուրիչ պատկերներով, գեղեցիկ
արձաններով զարդարուած սրահի մը մէջ, որոնք կա-
նանց երեւակայութիւնը գեղեցկութեան գաղափարով
կը վառեն եւ թէ յղութեան ժամանակամիջոցին ուրախ
զուարթ վայելելու են հաճոյքներ, գեղեցիկ պարտէզ-
ներու մէջ ձեմելու են եւ այլն:

3. Եւ վերջապէս իրենց մտածմանց միակ առար-
կան իրենց կրած պտղոյն գեղեցկութիւնը ըլլալու է:

4. Եթէ ծնողք գեղեցիկ են, գեղեցիկ զաւակներ
կ'արտադրեն. եթէ տգեղ են, իրենց զաւակն ալ տգեղ
կ'ըլլայ. եթէ մին գեղանի միւսը տգեղ է՝ իրենց զա-
ւակն ալ միջանկեալ կամ առաւել միոյն կամ միւսին
նմանութեամբ:

5. Ծնողք արգասաւորութեան պահուն հիւանդու-
թեան, բարկութեան, զինովութեան եւ այս կարգի ծայ-
րայեղ պարագայից մէջ գտնուելէ զգուշանալու են:

6. Մինչդեռ աղքատ եւ ժողովրդական դասերը
ստիպուած են յաճախ բաղդին ու պարագային յարմա-
րիլ, որով եւ նոցա մէջ ֆէշէշէնները նոսր են. պէտք է
խոստովանիլ սորա հակառակ պարագանին ալ, որոնց
օրինակները առատ են թէեւ, սակայն սա աւելի մաս-
նաւոր իսկ նախօրը ընդհանրապէս օրէնք դարձած է:

7. Ոմանք կ'ըսեն թէ՛ սիրոյ զաւակները աւելի գե-
ղեցիկ կ'ըլլան . . . արդարեւ սիրահարութիւնք ստէպ
երկու սեռի ֆէշէշէն ներկայացուցչայ միջեւ տեղի կ'ու-
նենան, որով եւ նոցա արդիւնքը, ըստ ժողովրդական
օրինաց, գեղեցիկ կ'ըլլան:

Ահա այդ գրքին խորհուրդները գեղեցիկ զաւակներ
ունենալու մասին. եթէ կը հաճիք, ողբացեալ Պարոն.
Եանի կարծիքն ալ առնենք. որովհետեւ, սոյն գրուածին
մէկ մասը «Գիտական Շաբաթու»ի 1887 տարուայ թիւե-
րէն արտատպուած ըլլալով, այն թուականին Պարոնեան
«Խիկար»ի մէջ իր կարծիքը յայտնած է հետեւեալ կեր-
պով:

«Հերքելու պատճառ մը չունինք յոյն եւ հռովմայեցի գիտունները, միայն թէ անցեալները փոքրիկ, սիրուն եւ գեղեցիկ էլ մը տեսայ, որուն մայրը թէեւ մարգագետնի վրայ կը շրջէր, բայց սիրոյ աստուածներ չունէր անոնքին մէջ, ոչ ալ Աստուծոյն արձանն, ոչ ալ ժառանգի պատկերը»:

Եթէ շատ անգամ կը տեսնենք աղուէսի դէմքով մարդեր, գիտցէ՛ք որ անոնց մայրերն իրենց յղութեան ժամանակ աղուէսի պատկերներուն նայած են:

Նոյնպէս եթէ տեսնէք ապերախտ մարդեր՝ մի մեղադրէ՛ք զանոնք. կատուի պատկերներուն նայած են անոնց մայրերը:

Եթէ հանդիպիք եղջիւրաւոր մարդոց՝ խղճացէ՛ք անոնց վրայ, անոնց մայրերը իրենց սրահներուն մէջ եղջերուի չինձու գլուխներու նայած են. ոչ ապաքէն ապուշներու մայրերը ոչխարի գլուխներուն նայած են:

Վերջապէս մայրերը եթէ կ'ուզեն հոգով գեղեցիկ զաւակներ ունենալ՝ կրնան երկրագունտի հոգոյ անձահոգեան նայիլ բայց ոչ անոր հեղինակին:

(Խիկար) 1887 յունիս

Յ. Յ. ՊԱՐՈՆԵԱՆ

Մենք սոյն գրքին յայտնած կարծիքներէն եւ ոչ մին կրնանք ընդունիլ, նախ անոր համար որ ամէնէն գեղեցիկ ու սիրուն զաւակներ ունեցողը՝ աղքատներն են եւ ոչ թէ հարուստները՝ որոնց զաւակները ընդհանրապէս տխուր, կուգ եւ դեղնած տղաքներ են:

Ազնիւ տօքթօր, չէ՞ք տեսած Գում-Գաբուի դուրսը, Սալմաթմուրը եւ կամ Սամաթիոյ ծովեզերքը սիրուն, կարմուռի, խնձոր այտերով տղաքներ, որոնք բոսիկ, անվարտի, կը վազվզեն ասդին անդին. անոնք սիրուն եւ շատ փայլուն աչեր ունին ու անոնց դէմքին վրայ անմեղուկ արտայայտութիւն մը կայ. ի՞նչ պիտի ըսէք ասոր, տօքթօր, անոնց մայրերը ոչ հարուստ են եւ ոչ ալ ձեր ըսածին պէս սընունդ առած են, ոչ ալ իրենց յղութեան ժամանակ հրապուրիչ պատկերներու եւ կամ գեղեցիկ արձաններով պարգարուած սրահի մը մէջ են. անոնք իրենց յղութեան ժամանակ ուրախ զուարթ չեն եւ հաճոյք չեն վայելեր եւ գեղեցիկ պարտէզներու ու մարգագետններու մէջ չեն պտտիր, եւ ոչ ալ անոնց մտածմանց առարկան իրենց պտղոյն գեղեցկութիւնն է. այլ անոնք պանիր հացի եւ ասուխտի կտորներով սնած, գարշելի հոտերու եւ աղտեղութեանց մէջ, ցածուկ խոնաւ խորճիթին մէջ, — ուրտեղ Աստուծոյ պատկեր չկայ — իրենց յղութեան ժամանակ կը շարչրկուին լուացարարի Լեւիէէն եւ կամ տիւփլի ու սիւզէնի ասեղին տակ, ու անոնց մտածումը կ'անդրադառնայ, ոչ թէ իրենց պտղոյն գեղեցկութեան, այլ իրենց ամուսիններու անտանելի բարքերուն վրայ: Վասն զի խեղճերը կը խորհին միայն թէ

արդեօք իրենց գինով ամուսինները, գիշերը ի՞նչ նոր պատճառներ ստեղծելով, պիտի ծեծեն զիրենք:

Այս պարագայներուն մէջ ալ տօքթօր, անոնք այնքան գեղեցիկ զաւակներ կ'ունենան, որոնց վրայ դուք իսկ, եթէ ամուսնացած ըլլայիք, պիտի նախանձիք:

Ի՞նչ պիտի ըսէք նաեւ երբ ըսեմ ձեզ թէ, շատ աղքատ ծնողներէ ընդհանրապէս գեղեցիկ զաւակներ կը ծնին. եթէ ասոր չէք հաւատար, հաճեցէ՛ք որ մը հետս գալ. եւ ձեզի ցոյց պիտի տամ շատ աղքատ ծնողներու զաւակներ, որոնք այնքան գեղեցիկ են իսկ ձեր վերջին տրամաբանութիւնը թէ «սիրահարութիւնը ստիպելով սեռի գեղեցիկ ներկայացուցչաց միջեւ տեղի կ'ունենան, եւ բոլորովին ձեռի վերապահուած տրամաբանութիւն մըն է տօքթօր, սիրահարութիւնները ընդհանրապէս տեղի կ'ունենան ջղային, նեարդային էակներու միջեւ, եւ շատ անգամ շատ աղքատներու միջեւ. եւ սակայն այդ պատճառ մը չէ որ իրար չի սիրեն. վասն զի գեղեցկութեան համար չէր որ զիրար սիրեցին, այլ ջղային մաքնխաական հոսանքին հետեւողներ եղան. սիրեցին զիրար, որովհետեւ իրարու համակրեցան. աչքերը, ձայնը ամենէն մեծ նպաստողները եղան. եթէ չէք հաւատար հարցուցէք սիրողներուն. եւ արդէն աս ըսածս չի հաստատն՝ որ նաեւ ժողովրդական աս առածը թէ, սիրտը ով որ սիրէ աղքատը ան է:

Գնդում տօքթօր, գիտութեան անուան ներքեւ այս կարգի բաներու մէջ չմտնենք, ասոնք ամենն ալ Աստուծոյ գաղտնիքներն են, որոնց ոչ մէկու խելքը կը հասնի. ալ ամէն բան վարդապետութիւններու եւ գիտական օրէնքերու վերածելը քիչ մը շարժական սկստալիս է յառաջ կուգայ. թողէ՛ք Բաստուծոյ դործը իրեն. գեղեցիկ զաւակ ունենալու համար օրէնք չկայ. ահա իմ կարծիքս, եւ երկրորդ ինչո՞ւ շատ տեսաք հէգ աղքատին ունեցած հարստութիւնը, անոր գանձը, անոր սիրտը ու հոգին. աղքատը գեղեցիկ զաւակներ ունի, այն ալ բան մըն է. դուք ու ես բնաւ չունինք ա՛:

* * *

— Բարի երթաս, Կեղրոնական վարժարան. ո՞ւր բարով ասանկ աճապարանքով:

— Զգէ՛ եղբայր, Բերայ կ'երթամ. Ղալաթիոյ մէջ՝ չուրջս անպատիւ տուներ կան եղբր եւ թէ մոլութիւնը փողոցին մէջ թափուած, այսինքն le vice étalé է եղբր, անվորձները քաջող է եղբր:

— Բերայ երթաս նէ հոն անպատիւ տուներ չկա՞ն:

— Կան. բայց անոնք տեսնել մարդուն ստամոքսը կը տանի եղբր մինչդեռ իմ չուրջս գտնուածները ոչ:

— Է՛ աղէկ ա՛. ո՞ր մոլութիւնը վտանգաւոր է:

— Եղբայր իմ գիտցածս առաջինը աւելի վտանգաւոր է քան վերջինը, բայց ուրիշներ ուրիշ կերպ կը խորհին. ազատ են, միայն թէ իմ անուամբ բոլորովին պիտի իյնայ, գիտեմ. որովհետեւ Բերայիները արդէն իրենց վարժարանը կ'անուանորած չեն, խնձի ի՞նչ պիտի կրնան ընել. մինչդեռ հիմայ չուրջս անկեղծ աշխատող

իննամակալութիւն մը ունիմ եւ ազնիւ աշխատասէր ուսանողներ ալ, որոնք էսպէսն ի վարժարանի տղաքներուն չեն նմանիր:

—Կ'ըսեն թէ թրանսլայ նստելով 20 փարայով կըլռան Բերայ երթալ, իրա՞ն է:

—Այո՛, երբ բաւօ առնուի. բայց իմ հիմակուան ուսանողներուն մեծ մասը աղքատ է. եւ անկաշտ քըսան բարայ վճարելու. էյուսլի աղքատ տղէկ մը անցեալները 10 փարայ չունենալուն համար վարժարան չեկաւ:

—Ուրեմն ի՞նչ որոշած ես:

—Ահաւասիկ կ'երթամ որոշումս այս է. իննամակալութիւնը վերջերս Ալէմտաղիի անտառներէն այս պատգամը արձակեց. թէ եւ չէի ուզեր երթալ, քանի որ կը խորհէի թէ ի՞նչ պիտի ընեն իմ ահագին չէնքս, որ ժողովրդին աասը բարաներովը շինուեցաւ, եւ այնքան զոհողութիւններով ու ջանքերով բարձրացաւ. բայց չորջուս այնքան մեծցաւ աղմուկը որ մինչեւ իսկ ըսին թէ մենք կը մաղթենք որ վաղը հրդեհ մը ծագի այն կողմ եւ բոլոր չէնքը այրի լինայ—եկեղեցիին չդպչելու պայմանաւ—կը մաղթենք նաեւ որ վաղը մասնակի գետնաշարժ մը ըլլայ եւ բոլորը մէկէն փլի—տղոց դուրս ելնելէն ետքը—\սկիւտարի ճեմարանը այրեցաւ նէ, տեղը ի՞նչ շինուեցաւ, կը հարցնենք:

—Այդքան աչքէ ելած ես, ո՞վ կեղորոնական վարժարան:

—Աջեմ գիտեր եղբայր, խելքս չի հասաւ այդ օղափոխութեան. ես կը կարծէի թէ այս տարի Չորրորդ կարգ ալ պիտի բացուէր եւ ես յառաջիկայ տարի պիտի կրնայի նոր շրջանաւարտներ նուիրել ազգին, եւ իմ առջի փայլուն օրերս պիտի տեսնէի—միշտ կը կարծէի—ի՞նչ ընեմ, համակերպելէն ուրիշ ճար չունիմ, ծառայեմ հրամաններու:

—Ի՞նչ պիտի ընեն ահագին կեղորոնականը:

—Աճուրի, փայտի եւ մայրենի լեզուի—որ առաջիններէն շատ տարբերութիւն մը չունի, գրավաճառներու մէկ մասին միջոցովն պատճառած վնասովը—տէքօ պիտի ընեն եղբր:

—Հասաւ ես իմացայ որ թէղքէրէհանէ, Ազգ. տրոց պաշտօնարան, քանչէրէր եւն. պիտի ըլլայ եղբր:

—Անանկ ալ կ'ըսեն կոր. բայց ի՞նչ պիտի ընեն Պատրիարքարանի յարակից՝ նոր չէնքը, որուն համար գիտե՞ս, 200 ոսկի ծախիւեցաւ:

—Իրա՞ն կ'ըսես:

—Հասաւ, վերջապէս իմ կարծիքովս ինծի իմ տեղս պահելու են, քանի որ այն երեք հանրատուները որոնց համար պոռչաեցին, վերցուած են. եւ արդէն սիրելիս, վստահ եղիւ որ, գալոց եկող տղաքներէն, ո՞վ աչք հանաքառանքը կ'երթայ. շատ ծնողքներ իրենց զաւակին հետ կած են եւ այդ տեսակ արարք մը չեն տեսած. որովհետեւ միւլութիւնը այնքան ստորին կը ներկայացուի Ղաւթիոյ փողոցներուն մէջ որ, տղան չի համարձակիր փորձուիլ, մինչդեռ Բերայի մէջ, միւլութիւնը անմեղ ու անուշիկ դէմքերու շարուն ունի:

—Ի՞նչ որ է բարի ճանապարհ, ո՞վ կեղորոնական վարժարան, ինծի հարցնես նէ թիւնէլով ելիր, որ շուտով երթաս եւ ամէնուն սիրտն ալ հանգստանայ . . .

* * *

Մէլէ Ե՞ս խցե՞ներու տեղատարափ մը յաջորդեց Կէտիկ-Փաշայի խնդրին. միւս դաստոռները ամէնն ալ խմբագրատուները վազեցին եւ կամ փութացուցին . . . իրենց նամակները, որոնց մէջ կը հարցնէին թէ—«միթէ ես իցեմ» . . .

Ուսումնական Խորհուրդը որոշեց—այո՛, դուք ամէնքդ ալ . . . իցէք, իցէք. յանցաւոր էք ամէնքդ ալ, ո՞վ Կէտիկ Փաշայի պաշտօնէութիւն, սկսեալ սնորհէն մինչեւ ց . . . տնտեսն:

Ի՞նչ կ'ըսես ընթերցող, արդար որոշում մըն է ասիկայ. չիտակը ես շատ ատանկ չեմ կարծեր, յանցաւորը չգտնալ եւ ամէնը մէկ պատժել, որպէս զի . . . յանցաւորն ալ պատժուի:

Կօշկակար բայեկամ մը ունէի, որուն խանութը այրելուն պատճառաւ զինքը միթիթ արելու գացի, խեղճ մարդը միթիթ արուած չեշտով մը ըսաւ:

—Բան մը սակայն ինծի շատ հաճոյք աղդեց. գոնէ խանութս այրեցաւ նէ մուկերն ալ որոնցմէ շատ կը չարաչարուէի, միասին այրեցան ա՛: Ինչ որ է, քանի որ որոշումը Ուսումն. Խորհուրդին հաստատութեանը արժանացած է, կրնանք գուլանիս բաց եւ բազկատարած ընդունիլ:

* * *

Մայր եկեղեցին թուղթէ լապտերով փնտռածը վերջապէս գտաւ. կրցաւ բաղձացեալ Էփէթա՛ն ըսել. Յարուսթեան երրորդութիւն մը եւ Խաղէպեան Լֆէնտին իրեն օգնական առաւ. Օ՛ն ուրեմն ահաւասիկ նոր ասպարէզ մը, իրենց տանդական եւ սիրելի սարսքը վճարելու համար. Բարի վայելում:

* * *

Այս շաբթու շատ մը ամուսնութիւններ կատարուեցան. մանաւանդ Մարմարայի եղբրքը բարենիշեր եւ տասը խաչեր . . . ամուսնացողներուն, ես պիտի առաջարկէի տուրք մը առնել ամուրիներէն (ականջը խօսի Տր. Տաղաւարեանին) բայց կը ցաւիմ որ չպիտի կրնամ այդ համարձակութիւնը ունենալ, քոնի որ ես ալ ամուրի եմ եւ կը վախնամ որ ամէնէն առաջ ինձմէ ուզեն այդ տուրքը. ամօթ չէ ես, ես Տօքթ. Տաղաւարեանի քաջութիւնը չունիմ:

Կրսիրեմ տեսնել որ մեր երիտասարդութիւնը ամուսնանայ. բայց չեմ սիրեր տեսնել որ . . . գրամօթիտով կարգուի. կը սիրեմ տեսնել որ նորօրը իրեն ճակտին վրայ փայլի, բայց չեմ փափագիր տեսնել որ ամուսնու ըլլայ իրեն ամուսնութիւնը. Կ'ուզեմ որ ամէն մարդ ամուսնանայ բայց ոչ թէ դրամի կամ անունի սիրոյն համար. կը փափաքիմ տեսնել որ աղքատիկ աղջիկներ հարուստ տուներ հարս երթան եւ պարկեշտ ու ժողովրդի տղաքներ ալ կարողանան արձակ համարձակ ամուսնանալ իրենց սիրած աղջկանց հետ. Շատ հաճոյալի պիտի ըլլայ տեսնել՝ որ մեր երիտասարդութիւնը փոխանակ եւրոպական

քաղաքակրթութեան հոսանքին հետեւելու եւ ամուրի մնալու եւ անպատիւ տուներ յաճախելու, ամուսնանայ առանց մտածելու թէ, թերեւս օր մը ամուսնալուծութեան պէտք ունենայ. վերջապէս ես կը փափագիմ որ ամուսնութիւններու թիւը չափնայ եւ ոչ թէ ամուսնալուծութեան օրէնք մը հաստատուի:

ԴԻՏՈՂ

Ծ. Խ — Մեր աշխատակից Դեմոքրատի անցեալ չարթուան քրոնիկի մէջ, «Քննչներու ծանուցման առթիւ», ակնարկուած դեղարանին կողմէ կը յայտարարուի թէ, ծանուցման մէջ Դեմոքրատիական ըսուելու տեղ, տպագրական սխալմամբ Դեմոքրատիական ըսուելու է, եւ թէ նոյն մասը յատկապէս Գրեյի բնակող ազգայնոց համար յիշուած է եղեր:

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՆԻԻԹԵՐ

ՄԱՅՏԱ

(Իրական պատմութիւն)

Ա.

Անփութօրէն տարածուած բազմոցին վրայ, պատուհանին առաջ դեղին մազերը անխնամ արդուզարդով մը թափած ձերմալ ծոծրակն ի վար, կը դիտէր իրեն Շիշլիի բնակարանէն, արեւամուտի այդ չքեղ ժամն, ուր երկինք կ'արեւնոտէր եւ բնութիւնն վառ ի վառ արծաթ գոյներով կը ներկուէր իշուրներու հեռաւոր կանաչ գազաթներ, որոնց վրայ կարկտանի մը պէս կը տարածուէին դէպ ի վա՛ր, արանքն՝ իրենց բաց գոյն կողերով՝ հերկուած ու ողորկ, տակաւ կը քաշէին իրենց ետին, տիեզերքի այդ կենսատու կրակը:

Եւ Մայտա, մտապիշ ու ակնապիշ, մինչ հովը կը խաղար իր առատ մազերուն դեղին դանգուրներուն հետ, պիտի մտար ընդ երկար այդ երազաքին վիճակին մէջ, եթէ մանկան լաց մը, երկա՛ր ու անուշիկ, չգար սթափեցնել իր մտախօհ դիրքէն:

* *

Որք էր՝ ծնողքը՝ մեռնելէ առաջ՝ հանգիստ կեանք մը ապահովուցած էին իրեն. երկու տարի առաջ սիրելով՝ ամուսնացած էր Գրիգորին հետ, 25 տարեկան երիտասարդ մը՝ մին այն դարավերջիկներէն որոնց զբաղումը եղած է անմեղներ խաբելով անոնց պատիւը, կեանքն ու ապագան հիմն ի վեր տուպալել եւ մտնել անոնց դժբախտութիւնը ուրիշ կանանց սիրուն, աղծելով ընտանեկան յարկին վսեմ սրբութիւնը որչա՛փ չարաչար խաբուած էր Մայտա, երբ տակաւին նշանած՝ հազար երգումներով ըսած էր իրեն թէ կը սիրէր զինք. կը պաշտէր, այո՛, բայց ոչ անոր անձն ու հոգին, այլ ունեցած կարմուռի ոսկիներն, որոնց իր մխող ձեռքերուն մէջ արագ հալելուն համեմատութեամբ իր սէրն ալ կը հալէր . . .

Եւ հիմա Մայտա որ դաւալ մը ունեցած էր՝ հիմա որ հասկցած էր խաբուիլը անկէ որ իր կեանքին ընկերն էր, եւ անկէ չէր կրցած ստանալ այն սէրը, որ իր երազը եղած էր միշտ՝ հիմա կ'ըսենք, մօր, ամուսնոյ սէրը կեղրոնացուցած իր զաւկին վրայ, կը պաշտէր այդ պղծ տիւր որ ամբողջ սէրը, հարստութիւնը ու կեանքն էր ալ:

Եւ երբ լսեց ձայնն իր զաւկին, թուաւ դէպ անոր անկողինը ուր կը հագէէր ան՝ կապոյտ աշուի, աղուոր գիրուկ մանչ մը, փարեցու անոր եւ մայրական ամբողջ սիրովը երկու տաքուկ համբոյրներ քաղեց պղծիկին կարմուռի այտերէն, մինչ արցունքի երկու մարգարտանման կաթիլներ կը սաշէին աչերէն տղուն դեղին մազերուն վրայ . . .

Բ.

Տառապանքի ու անէացման օր մը եղաւ այն օրը իրեն համար, երբ իրիկուն մը մինչ խնամքեր կրթապատէր ամուսնոյն՝ այդ վատին, որ իր ու իր զաւկին ապագան կը կործանէր, նամակ մը ընդունեց անոր կողմէ որ տապալեց կեանքն իրեն ու իր անմեղ զաւակին:

Սիրելի Մայտա,

«Այս վայրկեան կրնաս զիս ամուսինդ չհամարիլ. փորձով իսկ տեսար թէ յարատեւութենէ ախորժողներէն չեմ. ձանձրացայ քու հաւատարիմ ու անկեղծ սէրէդ եւ ազնիւ անձնդ, եւ գտայ այլոց քով իմ ուզած հաճոյքս զոր կը փնտռէի սիրոյ մէջ:

Խնդրելով ներողութիւնդ, եմ միշտ քու բարեկամդ:

ԳՐԻԳՈՐ ՍՈՒԲԻՍՍԵԱՆ

Շատ օրեր լացաւ, շատ գիշերներ անքուն անցուց իր հառաչանքը զաւկին դեղին մազերուն մէջ խեղդելով: Մտածեց ամբողջ օրեր անոր վրայ, զոր չէր գտրած սիրելէ եւ որ ի փոխան իր տածած անկեղծ սիրոյն ցուցած էր անհաւատարմութեան այն տխուր միջադէպերէն մին, որով մեր ընտանեկան կեանքը կը մթափնի . . .

Սակայն ա՛լ ամէն ինչ անօգուտ էր եւ յիմարութիւն՝ միանալու համար իր ամուսնոյն, որովհետեւ հաճոյքի եւ հեշտութիւններու մոլի կեանքը, խեղդած էր անոր ներսը սիրոյ ու խղճահարութեան ամէն զգացում:

(Երբ կ'անցնէին եւ նիւթալանի պալատութիւնը կը ցցուէր տակաւ Մայտայի առաջ, պէտք էր ապրիլ ու ապրիլեցնել զաւակը. սակայն մանկամարդ ու գեղեցիկ ո՛ւր կրնար դիմել. ի՞նչպէս պիտի կրնար ինք, որ ժամաւ նակաւ սպասուհիներ ունեցած էր, իր կարգին հիմա ըրուացարարութեան կամ սոսնտութեան տաժանելի կեանքը ունենալ. արժանապատուութիւնը կը կանգնէր իր դէմ եւ կ'ըսէր իրեն որ, աւելի լաւ էր մեռնիլ քան ստանձնել այնպիսի պաշտօն մը, որով ամէնուն հրամանին տակ, թերեւս օր մըն ալ ստիպուէր պատիւը կորսնցնելու:

Ո՛րչափներու պատմութիւնը լսած եւ ո՛րչափներ տեսած էր. խեղճ ստնտուներ, որոնք պաշտօնի նոր սկըսած ատեն ամօթահար՝ յետոյ համարձակ ու անպատիւ կիներ դարձած էին քանի մը տարի ծառայութենէ ետք, սակայն զաւա՞կը, այդ անմեղը, ի՞նչ պիտի ըլլար թրշուառութեան այդ յետին աստիճանին մէջ, պիտի չորնար

Նման այն մատող տուններուն որոնք անձրեւի չգոյութենէն կը թառամին ու կ'ոչնչանան . . . Ուստի ոտքին տակը առած ամէն նկատում եւ արժանապատուութեան ամէն զգացում, զաւակին սիրուն, որոշեց սկսիլ իր մարտիրոսի կեանքը, համակերպելով ճակատագրին խաղերուն, որ զինք կը հարուածէր իր իսկ ամենասիրելիին կողմէ: Որոշեց Նախախնամութենէ զաւակին իրաւունքը սահմանուած, կենդանութեամբ եւ առուգութեամբ լի այն կաթնը դրամական չնչին վարձքի մը փոխարէն՝ իր զաւակին կեանքը զրկելով, տալ ուրիշներու որոնց մայրը թերեւս ծիծերնուն ձեւը չաւրուելու համար, սխալ ըմբռնումով մը, կ'զգուշանային իրենց զաւակը իրենց կաթովը մեծցնելու . . .

Իրաց այս վիճակին մէջ, այրի բարեկեցիկ մարդ մը հրապուրուելով Մայտայի գեղեցկութենէն, խնդրեց անոր ձեռքը Դժբաղք կինը երկա՛ր վարանումներէ ետք, իր զաւակին լաւ ապագայ մը ապահովելու համար, նախամեծար համարեց կրկնամուսնութիւնը: Բայց հրաման պէտք էր Կրօն. ժողովէն . . . այդ Գերագոյն ժողովը անողոք էր եւ վճիռները անդարձ: Չէր տար երբեք ամուսնալուծման հրամանը. մինչ ասդին ամբողջ ընտանիքներ կը փճանային խաղաւ եւ աւելի տկար կամք ունեցողները կը սահէին անպատուութեան ծոցին մէջ: Շատ օրեր Պատրիարքարանին բակը՝ քարերուն վրայ՝ մանուկը գլրկը, ձիւնին փուքին, սպասեց, անոր ասոր աղաչեց, շատ ու շատ աղերսագրեր գրեց, ամէնքն ալ անզօր էին, քանի որ ամուսին մը ունէր ողջ, փոյթ չէ թէ անկէ լքուած եւ թշուառութեան յետին աստիճան հասած ըլլար, փոյթ չէ թէ, թերեւս օր մը ինք ալ, սահէր այն հանրակիներու մէջ, որոնց մեծագոյն մասը իրենց ամուսնոյն անհաւատարմութեան արդաքննէն են:

* *

Ամիս մը վերջ՝ Մայտա ճարահատ եւ յուսահատ, ստնտու էր Գ. . . Էֆէնտիի տան մէջ. Անունը Մարիամ էր ալ, արժանի իսկ չէին դատած այդ պաշտօնին մէջ՝ իր բուն անունովը կոչել եւ յոռի սովորութեամբ մը, որ գրեթէ բարեկեցիկ զասակարգին մեծամասնութեան մէջ կը տիրէ, Բրիտոսի մօրը անունը դրած էին անոր, որ իրենց սպասուէին եւ հետեւաբար իրենց ստորագրասն էր անոնց կարծիքով:

Գ.

Առջ՝ որ իր գեղեցկութեամբ կը պարծէր Մայտա, հիմա կ'անիծէր զայն, քանի որ պատճառ կ'ըլլար Գ. . . ին իր շուրջ գեղեցկուն: Շատ անգամներ, երբ ա'լ հաստատուած էր տան մէջ, այդ բարեհամբաւ Էֆէնտին անամօթ առաջարկութիւններ ըրած էր իրեն, ապահովեցնելով հանգիստը իրեն ու իր զաւակին: Եւ Մայտա զէմ կեցած էր կամքին ամբողջ ուժովը:

Եւ Գ. . . կնոջ մերժումէն տրիփն աւելի բորբոքած, օր մը կատաղութեան վայրկենի մը մէջ հետեւեալ անամօթ խօսքերը ուղղեց անոր.

— Կամ ըսածս կը կատարես եւ կամ այս վայրկենէս գործ չունիս հոս:

Սրբար զայրոյթ մը զգաց Մարիամ (երկրորդ անունով) եւ ա'լ չմտածելով ո'չ իր եւ ո'չ զաւակին ապագային վրայ, առաւ ու քալեց այն տունէն ուր իր կեանքին մէկ մասը ձգած էր, պատուոյն զոհելով հանգըստութիւնն իրեն ու պատկին:

Գ.

Եւ հիմա, ամէն իրիկուն, մթնշաղին կը տեսնեմ զայն, նիհար ու տեղոյն գէմքը կիսովին գոցուած սեւ քօղով մը, զաւակը գիրկը, որ վիզը ծռած կը մրալիէ մօրը ուսին վրայ, Բանկալթիի շիտակ ճամբան՝ որ ձերմկելով ու կարմրելով, անցորդներէն ուղորմութիւն կը խնդրէ:

99 Յունիս 19

Լ.ԵՒՈՆ ՇԱՍՐԵԱՆ

ԲԻՍՈՅՈՎ ԶԻԻՄՊԻԻՇ ՄԸ

Ի ՎԵԼԻ ԻՓԵՆՏԻ

Դուռ Խաբուի փուռերէն մէկուն մէջ աշխատող թէզկեահտար Կոզմոզ աշան, անցեալ ուրբաթ օր կ'առաջարկէ իր տրամադրութեան տալ ծառայող Խաբուի Խաբուիներուն ու Խաբուիներուն թէ, կիրակի օրը, յաճախորդաց հացերը կանուխ բաժնելէ ետքը, Վէլի Էֆէնտիի զբօսավայրը երթան Էֆէնտի ձեռքէն մը ընկնի: Եւ առաջարկը ամէնէն կ'ընդունուի, ու կիրակի առաւօտ փուռն մէջ իրարանցում մըն է կը սկսի: Կոզմոզ աշան՝ աթոռակի մը վրայ նստած, համրիչը ձեռքը, հըրամաններ կուտայ մշահներուն:

— Դանի'կ, ատ գէմպիւններն ու տէպպէն Խաբուի վրայ բեռնելու է ո'ր' աս մինասիակթով Գէնտ քչի'յ մը թաղէ խոտ ուտէ: Գէնտ, մալիւմ ա', աս տարի էր' յիշէ զապուն ինկաւ: Հրամանեք ալ, նա ո'ր է մուշտէր'նեքէ մայմուռ պախուշու տիւտիւ հանումին գնա', Թաւաֆէս տալի'թ արէ ու ախիւններովը շիտակ ա'ռ Վէլի Էֆէնտի բեր ու մեզ գտիր: պարէ պայմական ճիւղակիչ մի անինք: անոնց հիստէին խապէթ անելիք բիսոն՝ ես իմ Թաւաֆէս թէէտիյէ տ'անիմ:

— Աճապա կուգա՞ն մի կ'ըսիս, աղա:

— Ի՞նչ միւճիպով չի տի գան. չալմատան կու խաղան. պէտէ հալա տ'ուտեն ու տի խմեն, անցած տարի բարով էլէնմիլ չեղա՞նք մի ես:

— Շիտակ է Էֆէնտի:

— Պինաէն ալէյհ, գնա', ա'ռ ու Վէլի Էֆէնտի գնա': Դանի'կ աղբար այս հրամանը առնելէն ետքը կը մեկնի:

Կոզմոզ աշան կը շարունակէ:

— Պէյրո'ս, տղոցը մէջը Գէնտ Էմմիլին Թաւաֆէս քչէ ուր' քառսուն փարայի խէյֆէ վէ քան փարայի Թօզ չէքէր առնէ գայ: Կեօ գէլիւուն ու իշուկին ու տեղիք խոտն ալ քչի'յ մի պօլ տուէք ասօր:

— Աղա', խամուրքեար Մարգարն ու Բիլի'ի'թի Թաւաֆէս Էմմիլին ֆէօս տի մնան. չէլպէթ ատ վաղիքէն իյֆա կ'անին:

— Խաբուր՝ խուզի'ին Էփուէլուն տի պէքէլէյէ ու առնէ գայ: Մարգարն ի՞նչ միւճիպով ֆէօս տի մնայ ֆր:

ռան մէջ եանաչմա նիքեօլիէն գատ մարդ չի տի մնայ ըսանք. էմէնն ալ բիսօյին տախիլ տ'իլլին:

— Էֆէնտիմ, մատտէն բիսօյին վրայ չէ. հագնելիք մը չունենալուն սէպէպովը բուճու կ'անէ:

— Թօֆաֆ բան. օրուան մի հըմար տ'երթանք Պիթ-Բադարէն ատոր խաթ մի լաթ տ'առնէանք. նա ուր է, անցած օր նստեր ալիւրի չուվալէ տիղլիկ մի կու կարկըտէր, թող ան հագնի ու ձիուն զլխէն բռնէ ճամբայ խնայ:

— Վօտքը չօրապ չունի, աղա', էմէնիւն բօսիկի ոտքով տի հագնի:

— Աղբար, փեսա՞յ տի հանինք ուր հէրիֆը սաղեւու կ'ելլէք. խամուրքեար ըսուած մախլիւքը հէջ չօրապ կու հագնի:

— Մինասիս Էֆէնտիմ, թող անէյ լընի:

— Խըր ձիուն իրիւլան ուտելիք գարիին տոսլարայն ալ թող ձեռքը բռնէ ու ճամբայ խնայ:

Այս հրամանները տրուելէն երկու ժամ ետքը, կողմող աղան եւ իրենները Վէլի Էֆէնտիի գրօսավայրը մեծ ծառի մը շուքին տակ նստած էին:

Կողմող աղան, որ Դանիկ աղբօր վերադարձին կը սպասէր, մերթ ընդ մերթ բաւական տեղ կը յառաջանար այն ճամբուն մէջ, ուսկից պիտի գային հրաւիրեալք: Վերջապէս, ժամը Էին հիւրերը եկան:

— Ա՛յ մաշալլահ մայմուռ հանում, մեր տավէթը խաւով ընկնուղ հըմար տէրէճէսիւղ մէմուռնիյէթ պէյան կ'անինք:

— Բա՛ Զապէլ, որերնո՞ւս համար է աստ մայմուռն հիյէթ ըսածը:

— Քուրուկ, դուն ալ հիջ լախուտը չես հասկնար. կայնէ ես ճուղապը տամ. մեծապէս շնորհակալ ենք Կողմող աղա, քի մեղ միտքէ չէք հաներ. անցած տարի ան ի՞նչ աղուոր էյլէնմիջ եղանք:

— Հիջ միտքէ կ'ելլուի՞ք մի ես, Էֆէնտիմ:

— Մեծապէս շնորհակալ ենք. ան ձեր զաթուրիւնն է. մենք ալ տունը նստեր կը մոմտայինք կոր քի ինտոր ըլլար տէ ասօր դուրս մը ելլայինք. չիւնքի երկու շաբաթ է մեր Գիրգորիկ աղային Պուրսա ելթալէն պէրի քրօշ տունն եմ տէ, դուռնէն դուրս ելած չունինք:

— Ըսել է ուր՝ հըմայիկա աղադ ֆէօս չէ:

— Խայիւր, հինգ տարի է քի սաղ օտքը բոսմաթիդմա ունի տէ՝ հէքիմները Պուրսային պանեօները թէրթիպըրին:

— Հէմէն Աստուծաբաւականութիւնը բժշկութիւն պարգեւեցէ:

— Ողջ ըլլա՛ս:

Նոյն միջոցին թապլաքեար մը. «աղա, Թադոս էմ միւն խուզին եփեր ու կը բերէ» ըսաւ:

— Անէնկ է նը՝ ճիւմպիւլին վախթը եկած է. սա բախին ու հէլվային տէպպէն ֆէօս բերէք:

Կողմող աղա այս հրամանը տալէն ետքը գլուխը բացաւ, բալթօն հանեց, թեւերը սօթեց ու օղիին գաւաթները լեցուց:

— Հիւրիւմմէ նայինք, մայմուռ հանում, թօխա մի անինք:

— Ո՛ւյ ճանըմ կօզմոզ աղա, աս ի՞նչոտար ալ լեցուցեր ես. չեմ կրնար խմել. ետքը կը կինովեամ. պարէ կէսը Պիսթօս հանումին տուր:

— Բիօս հանումը ո՞վ է:

— Իշթէ, քոյրիկիս համար կ'ըսեմ:

— Անոր ալ տի տամ էֆէնտիմ, անոր ալ տի տամ:

— Վ՛ոյ, ես հիջ չեմ կրնար վերցնել, խելքս կը դառնայ. ես սա հէլվային համը պիտի նայիմ. աս ի՞նչ աղուոր է եփեր:

— Մեր բիշիրիճի Պէյրօս տիւտիւին էփածն է:

— Է՛հ, կենդանութիւն. հէմէն ի՞նչ ըսեմ, Էրիկաւորը տայիմա ասանկ չէն պահէ, պաներնուդ քիսպերնուդ պէթ պէրէթթ տայ. Բեզի բան մը ըսեմ կօզմոզ աղա՝ խըսըմ ըլլայինք նէ՝ աս տար մուհապէթլի չէինք ըլլար. օխտը տարի է Դանիկ աղբօրը հետ յախուռաթա կ'ընենք, էյ մեղայ քի օր մը իրարու ծուռ մը նայած ըլլանք, աղբօր պէս ենք:

Նոյն միջոցին մէկ քանի գնչուհիներ ասոնց կը մօտենան:

— Աղալար, չէօյլէճէ եէնի չըգմա շարղըլարտան, սիվանլարտան պիր իքի ֆասըլ կէչէլիմ մի. չու գարազալ զըզ կիւզէլ տիվան սէօյլէր:

— Տիւտիւ հանում, ասոնք ի՞նչ կ'ուզին:

— Խաղ կանչել կուզո՞ւն ամա, վույ բէք պօշ բան կ'ընենք:

— Անէնկ է նը՝ քնցուր արէք, ուր երթայ. զըզ հայտէ, սէֆա կէլտըն պիզ շարղըլ խթէմէղիւք:

— Այ օղու պէօյլէ եէրլէրէ կէլէն շարղըլ չաըրթտըրը:

— Իսթէմէղիւք տէտիք ա՛:

— Ո՛ւյ ճանըմ Դանիկ աղբար. ասոնց հետ մ'յնաք. փորձանքի մը չի հանգալինք:

— Հրամանքիդ միւթմէյին կղիք էֆէնտիմ, աստոնցմէ գալիք փորձանքն ի՞նչ ճիվէրս է ուր, հէմ կօյնեցէք, Պէյրօսին հետ մէյմէկ հատ տահա տնկինք տէ՝ կաթիլին շարղին կանչինք ուր՝ ֆէրահլանմիջ լընինք:

— Մեծապէս շնորհակալ կ'ըլլանք, անցած տարիէն պէրի ծանդ լսած չենք:

— Ասը մենք ալ անկէց ի վեր լայըլալիւ ճիւմպիւլէ մի արած չենք:

— Հայտէ՛, հիւրիւմմէ՛ Պէյրօս պէկ. կաթիլին շարղիւն ինչնէվէն պաշլայէ՛ . . .

(Շարունակելի)

ԲԻԿՄԱԻՆՈՆ

ԾՈՂՈՒ ԲԱՆՆԵՐԸ

Անցէք գիշեր մի, ուշ ժամանակ, փողոցէ մը եւ պիտի լսէք ծովու բաղիթի խնդիրը որ այս միջոցի, նոյն իսկ ընտանեկան վէճերու տեղի կուտայ. Բիշկինքը որոնք ալ ձաճրացած են սօլֆամօի եւ քընաքընալի դեղահատները կ'ընցնելով իրենց հիւանդներուն՝ այս եղանակէն օգուտ քաղելով հոգեւարքներն իսկ ծովը կը նետեն առարկելով թէ՛ սա է միակ ու ազդեցիկ դարմանը:

Մտիկ ըրէք:

Հիւանդը.—Տօքթօն ջղային տկարութիւն ունիմ, ծունկերս չեն բռներ կոր . . . :

Բժիշկը.—Ծով մտիր . . . :

Ուրիշ մը.—Տօքթօն մեռաքլանմիշ կ'ըլլամ կոր եւ իշտահ չունիմ . . . :

Բժիշկը.—Դուն ալ ծով մտիր . . . :

Հիւանդ մըն ալ.—Տօքթօն էրիս ինծի հետ պարզըն չէ տէ կռիւ բնէլէն սիրտս կը կոցուի կոր . . . :

Բժիշկը.—Դուն օրը երկու անգամ ծով մտիր:

Ուրիշ մը.—Տօքթօն բիճերս ինծի պիտի խողը տընեն, քուղում տօքթօն չարէս:

Բժիշկը.—Հետդ առ տէ ծով մտիր:

—Քա մեղայ բիւս բիւթիւն խնդեցունեն զահէր ինծի . . . :

Բժիշկը.—Ծովին ջուրը խենդ խելօք կը սրբէ կ'երթայ:

Ուրիշ մը.—Տօքթօն, խանութէս երեք ամիս է քրիս չեմ առեր, քիրածիս հետ պողաղ պողաղի եկայ տէ սրվտեղս պան մը եկաւ թըխըլմիշ եղաւ նէֆէսս կարճ կ'առնեմ կոր:

Բժիշկը.—Բաց ծովերը գնա մտիր, տէրտդ կ'առնէ կը տանի . . . :

Այսպէս ահա ամէն տեսակ հիւանդներուն միակ դեղը ծովի պանիօն դատուած է հիմայ: Փալով ընտանեկան վէճերուն, խնդիրը կը տարբերի հիւանդութիւնները ծով կ'ուզեն, ծովն ալ ստակ կ'ուզէ, ստակ տալը դժուար է, տես կոխը ուրիշ կ'ելլէ:

—Աշկդ լուս Յուսէփ աղա, երէկ վարօռով էյիս Սուլթան կացինք եա, ծովէն խառնուզի հոտ առի, կիտես ա առ հոտը ելլայ նէ թամ վախիթ է կ'ըսեն: Արթըն ինչ կ'ըլլայ ըլլայ, առ տարի չօճուխներովս պիտի մտնամ:

—Բիթ չէ եա, թագը պուռնու, քեզի ո՞վ ըսաւ քի քէսէիս պէրանը պացեր եմ տէ խարճելու տեղ կը վընտըռեմ կոր տէյի, ասոր խօլայը կայ: Հորէն պաղ պաղ կը քաշես, կը դնես թէքնէն օթթան. հէմ, տուն մէջը կը մտնաս, հէմ չօճուխները ինչ տեղը կայ ծով մտնալու:

—Քա մեղայ . . . աճի ճուրը թիւլալնտ վիճուտս խանդեցունեմ զայեր, խելքիդ եկա՞ւ մարդ: Նայէ անցած օր թախտապիթիլի թող առնելու համար էջաճիին կացի նէ սա խըլըռ մաղը տօքթոնը, ինչ էր անունը մոռցայ, եկու նայիմ ըսաւ ինծի օտան սարաւ աղուոր մը նայելէն ետքը, Աստուած պանը յաջողէ, սանկ մարած մարած երեսս նայեցաւ տէ, մեղք ես կնիկ ըսաւ, մեղք է առ վիճուտիդ, բիւթիւն դուրս է տուեր, տուն ծով կ'ուզես ըսաւ: Աս եապանճին մեխքցաւ տէ տուն կլխաւորս պիտի ըլլաս, բապուճդ պիլէ չէ: Ո՞ճ, կիտեմ միտքդ մեռնիմ քի բօստայ մը պերես քէօչէս նստեցունես . . . ա՛խ էրիկ մարդ չէք մի, քէօքիինիդ քիպրիթ սույու:

—Տա տօքթօնը ով է նէ կանչէտէ իմին վճուտս ալ մուսյեէնէ ընէ, նայինք ե՞ս ինչի պէտք ունիմ . . . թէ վէքէլի չէ քի շապլալը տունս չեմ խօթեր:

—Քա ինչո՞ւ խռսս կ'ելլաս կոր. փարայով նայէր նէ երկու ճերմակ պիտի տայիր, տեսար քեզի առ մասրաֆէն աղատեցի:

—Ինծի նայէ ես ատանկ մասրաֆներէն չեմ փախիր, պէտք ունենաւ նէ ինծի ըսէ տէ ես մէկտեղ կամ. ատանկ քէօչէ պուճալս քօնցօլթօնը գործիս չի գար . . . :

—Ինծի նայէ Յուսէփիկ աղա, մէյմը կ'ըսեմ կոր քի Ֆէնէն Պախճէօն տուն մը նայինք իրեք ամսուան համար, մէյ մըն ալ կ'ըսեմ կոր քի Տէրտէրին տղան կանչեմ տէ բաղարըն ընեմ նայիմ ամիսը քանի՞ զրույդ կը տանի կը պերէ, հէլպէթ տահա պիտի մոմտանք, ը՞րը պժան ըլլայ նէ ան կ'ընենք չըլլա՞ր, չամիչ աշուի Յուսէփ աղաս . . . :

—Նալլէթ ըլլայ. սա չաքէթիս ճէպը խուռչին խալէմ կայ, քիչ մըն ալ թուղթ կտի տէ պէր նայիմ . . . :

Կ'սկսի գրել «պիրինճի ֆասլը, պիրինճի թէրթիլը»:

Երբ մի լիւայ էվ քիրասը, իքի լիւայ կէօչ փարասը աշաղը եօքարը իքի լիւայ համամ փարասը, պէշ լիւայ ուֆաք թէֆէք, իքի տէ չէօյլէ պէօյլէ, իւշ տէ ֆալան ֆէստեքիդ, պէշտէ չօճուքլարս եէմիշ, ֆիլան, նէ օլտու. եկիրմի տօքուդ, օթուդ տօքուդ քըռք տէ . . . օ՛ չեղաւ կնիկ, տուն պանելը վաղ անցիր, մինակ հիսապի դարկի նէ թէքէնս մուխ մըն է ելաւ. ասոնք ես չեմ կըրնար համբել: Դա առապան նայինք, թէք պէկիրլի մուհաճիր մը քանի՞ կ'երթայ կուգայ քի . . . :

—Չեղաւ, չեղաւ, պաղըռասիս տէօնմէօի ըլլալու վախիթ չունիմ, վաղ անցի՛ր. առ սէփուպէն . . . :

—Հանրմս Մասէին բսենք տէ առապա մը պէքէթմիշ ընէ խօնախիդ դուրը:

—Հասկցայ հասցայ տուն ճուրը պատէն վեր կը հանես կոր, չուզեր չուզեր, ինչ ըլլանք նէ ըլլա՞ք մեղքը չ'ըլլեք, նայէ, օրը ի՞նչ օլտա հաց կ'ուտէի կոր նէ հիմայ իրեք տիլիմը դօս կը մարսեմ . . . :

—Աֆէրիմ կնիկս, տեսար էրիկ մեղքնալը, իշտէ առանկ խտարելի ըլլալու է:

—Նայէ՛ ֆիլօսոս երթալով ճուրը կը քաշէ կոր . . . :

—Լաբայ կ'ըլլայ տէ սիրտ կը բռնէ աղէկ է, հէմ ինծի նայէ դայիֆ ըլլայ նէ, ամէն ալ կը հաւնին ալաֆըռանկա չուպուխի պէս աղջիկ է կ'ըսեն, տուն չամանտայ ես տառճեր տէ ինչ ես հասկցեր, ասըմ կլիս մօլա կուտաս կոր . . . է պալխա . . . :

—Աշխէնիս օտկին նասըրներուն համար ըսին քի ծով կ'ուզէ տէյի . . . :

—Իշտէ տա չեղաւ, նասըրը տաք ճուրի մէջ կը կակուղնայ, ծովին ճուրը քար կը կտրեցունէ, աֆէրիմ խելացիս, տահա ո՞վ կայ տունին մէջը, մեր բիչոնն ալ մուկ չի բռներ կոր ան ալ ծով խոթեցէք քի ավճի ըլլայ: Ինծի նայէ Հուրը՝ ասոնք բիւթիւն պօչ մասրաֆներ են, ինծի կը հարցնես նէ ծովը մտնալը ֆէրահաթ եկուր տէ առ փարայով աղջիկներուն մէյմիկ ըսգալ՝ առնեմ. քեզի ալ պատմա ֆիտտանցու մը, զ՞իթ խօսք տուեր էի եա իշտէ կ'ըլլայ կ'երթայ. ինչ պէտք է չոպլութիւն, եկուր տուն խօսք մտի՛ր ըրէ . . . :

—Քա՛ խենդ ե՞ս տուն, մա՛րդ, հիւանդութիւն էքօնօմիան կ'ըլլա՞յ, հիչ խուած պան է . . . մեղայ Լֆ'նտիմ Յիսուս Բրիստոս: Զօրքիդ մեռնիմ Աստուած, Աստուծու չնորհքին կաս հէմնա Մեզի խողը տիր տէ անկէ ետքը

օսկիներդ կծիկ ըրէ՝ նայէ, բիացան ետի քէսէլի տէյի ա-
նունդ հաներ են, իշտէ մենք ալ սայէէթ ծով մոռանք
տէ, եարամիչ ըլլայ նէ պըլըիս պըլըիս դէմէ պտտինք նէ,
վրանիս նայիս տէ քէֆ ընես նէ չըլլա՞ր, Յուսէփիկ ա-
ղաս, եկու չէ մըսեր, արեւուգ կոտորա՞մ...

— Հասկցայ քու թուրուշ եօք, կեցէք վաղը Գիորգ
աղային հետ խօսիմ տէ բիսօսընա տուն մը պոնենք նա-
յինք ի՞նչ կ'ըսէ:

— Էյ աֆէրիմ կլիսաւոր աղաս, պըլըիս սիրեմքի պէր-
նիդ մօա է, չատ ապրիս: Հայտեցէ՛ք չօճուխներ, պօնմառ-
չէյին երթանք տէ մէյմէկ պասիա նայինք, անկէ շաբ-
խայի ալ պէտք ունինք, մէյմէկ սառը հաֆիֆ խունտու-
ռայ, ծովը երթալու գալու համար չէմիյէ, ծառքի շան-
թայ ալ կ'ուզէ, ան ալ կ'առնենք, էկէր բաստ կանք նէ
հայրիկին ալ տասը փարանոց քիրազ ճիկառալըիս մը
կ'առնենք չըլլա՞ր... հայտեցէք առջիս ինկէք:

— Վա՛յ վա՛յ վա՛յ... ամա՛ն ամա՛ն ամա՛ն, վո՛ւյ
վո՛ւյ վո՛ւյ օտկս պոնուեր է... աման քէօթըրիւմ ե-
ղայ... տեղ մըն ալ չեմ կրնար երթար, կը վախնամ կոր
ինծի մինակ մի ձգէք...

— Հասկցայ չէքէրը ճուրը ինկաւ... կ'նա՛ հօրդ
լաքա մը շինէ տէ վրան դարկ... բաղդս քէօռնայ քի ը-
նիկդ եմ...

ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱՋԵԱՆ

ԿԱՐԾԻՔ ԵՒ ՃԵՄԱՐԱԹԻՐԻՆ

Կարծիքը այն է թէ հայ տիկիններն ու օրիորդ-
ները հոգիներնուն համար եկեղեցի կ'երթան. ճշմար-
տութիւնը այն է որ, իրարու արգոյազարդը տեսնելու
կ'երթան:

Կարծիքը այն է թէ մարդիկ իրենց կլին մը կ'առնեն,
ճշմարտութիւնն այն է որ կանայք իրենց խաղալիկ մը
կ'առնեն:

Կարծիքը այն է թէ աղջիկները հլու եւ հնազանդ
կ'ըլլան. ճշմարտութիւնը այն է որ մինչեւ կառգուին նէ
խօսեմ ու հնազանդ կ'ըլլան:

Կարծիքը այն է թէ հացագործք պակաս հանած
հացերնին վրայ տալով կը տուժեն. ճշմարտութիւնն այն
է որ, իրիկուան հանելիք աւելի պակաս հացերով սու-
տուան փխսը կը դարմանեն:

Կարծիքը այն է թէ կատուն միսին չի հասնել ւն
համար հոտած է կ'ըսէ. ճշմարտութիւնն այն է, որ անոր
չի հասնելուն համար այդ բանը կ'ըսէ:

Կարծիքը այն է թէ անուանի բէնայր օ-
րասճին անձնական տկարութեան պատճառաւ քա՛ւի
մը շաքաթէ ի վեր տանը մէջ հիւանդ կը տառապի,
ճշմարտութիւնը այն է որ անոր ասոր հոգին վառելու
համար քիչ օրէն հրատարակելի անանկութեան տես-
րակները կարգադրելով կը դբալի:

Կարծիքը այն է թէ տիկին Մաղթիկ գլխու ց ուր
դարմանելու համար պոյս կը զնէ. ճշմարտութիւնը այն

է որ երիտասարդ երեւնալու մտքով ճերմակ մազերը կը
կը ներկէ:

Կարծիքը այն է թէ Պ. Չէնօն իր կնոջ եւ աղջկանց
աչքը չի բանալու մասք որոշած է Մալէկը տունը չի
հանդպցունել. ճշմարտութիւնը այն է որ, իր դուր-
սը դարձուցած մանօլբաները ընտանեացը իմա-
ցընելու վախէն ու ամօթէն չուզեր թերթը ձեռքը առնել:

Կարծիքը այն է թէ Պ. Ֆինֆին նպարտվածառը
պակաս տրամով կը կռէ, ճշմարտութիւնը այն է որ աղ-
մարդուն տրամը պակաս չէ՛, այլ պէ՛կը կոտորած է:

Կարծիքը այն է թէ կարգ մը խանութպանք աշխուժ
կը ծախեն, ճշմարտութիւնն այն է որ քէֆին տակը
պահած էնպաշներով կը չափեն:

Բ.

ՏՕՔԹՕՒ ԹԷ ԻՔԷՔՃԻ

Բանկալթի մէջ Տիկին մըն է հիւանդը, ու-
րուն ծերունի հայրը դուրս կը նետուի կարելի եղա-
ծին չափ շուտ բժիշկ մը բերելու համար, եւ հապիւ
դուրս ելած՝ կ'իմանայ թէ քանի մը վայրկեան առաջ
երկու տուն վար բժիշկ մը եկեր է. շունչը հոն կ'առնէ:

— Տօքթօ, զաւակս հիւանդ է, չատ կ'աղաչեմ,
յանկարծ վիճակը ծանրացաւ:

— Ես իրէքճի չեմ, պէտք է իմ տունէս կանչես
զիս:

— Բայց տօքթօ՛ւ, ձեզի համար ալ դիւրութիւն է,
անդամ մը որ հոս եկած էք. ինչ որ պիտի վճարէի ձեզի
տունէն հրաւիրելու համար, նոյնը պիտի վճարեմ իսկոյն:

— Ես իրէքճի չեմ, պէտք է տունս գաս:

— Բայց հոս էք... տօքթօ խնդիրս, մի՛ մերժէք:

— Ես իրէքճի չեմ, որ փողոցէն կանչուիմ, չեմ գար:

— Բայց տօքթօ հիւանդս...

— Հիւանդդ պէտք է սպասէ, ես տունս երթալու
եմ, յետոյ դուն դալու կանչելու ես:

— Գթա՛ ծերութեանս, յանուն Աստուծոյ, հիւանդս,
զաւակս...

Անօգուտ. տօքթօրը չուզեր երթալ, եւ ծերունի
հայրը, յուզուած կաթուած մը կ'ունենայ, եւ այլ եւս
չի կրնար խօսիլ. հիմայ երկու անկողին կայ տանը մէջ,
մէկը՝ Տիկինին, որ հաղիւ ապաքինման վիճակի մէջ մտած
է եւ միւսը՝ հօրը որ կը դարմանուի:

Այս պատմութիւնը կը յիշեցնէ ինձ Ես պէնէ՛օ օրո-
շու՛մը. եւ կը մտածեմ թէ, երբ պարզ գիւղացիի մը Ես
պէնէ՛օ օրոշու՛մը այնքան մեզ կը ինդացնէ, որքան ա-
ւելի ծիծաղելի է երբ բժիշկ մը, միեւնոյն Ես պէնէ՛օ օ-
րշու՛մը կրկնէ, երբ մանաւանդ, երկար տարիներ Բարիզի
մէջ ժամանակ անցուցած բժիշկ մի ըլլայ այն:

ԲԱՆԿԱԹԻՅԻ ՈՒՐ,

Հրատարակուեցաւ ՏՕՔԹ. Ն ՏԱՂԻԿԱՐԵԱՆԻ
ԾՆՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՍՑ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

Պատկերազարդ գործը

ԴԻՆ 6 ՂՐՇ.

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ . . .

—Եթէ քահանաները, եկեղեցիին մէջ, Բարձր Եպիսկոպոսին:

—Եթէ երկու տարիէ ի վ ը տնօրէնները հնչեալ Բախտի խաղան:

—Եթէ ուսուցիչ մը ամէն ջանք գործադրէ տեսչին ոտքին տակ Խաբէրէ Խաղաղի գնել, ապագային անոր յաջորդելու յոյսով եւ յաջողի ալ:

—Եթէ Ազգ. վարժարանաց Հոգարձութիւնը այս տարի Բարձր Եպիսկոպոսին հրահրած ըլլայ քննութեան համար:

—Եթէ Նանսի գայող բայց հայերէն եւ փրանսերէն չգիտցող մանկավարժուհիներ ունենանք:

—Եթէ մանկավարժուհին, իբր Բարձր Եպիսկոպոսին պահանջներով, Աւագ շաբթուան չորս անգամ գլխարկի ձեւ փոխէ:

—Եթէ այս տարի, աղջկանց վարժականի փրանսերէն քննութեան ատեն, ուսուցիչ եւ ուսուցչուհի, հրահրեալներու ներկայութեան, իրարու հետ կուլին՝ զիրար վախ եւ զէջի բառերով որակելով:

—Եթէ մեր հոգաբարձութիւնը իրար չհասկցող տարբերէ բաղկացած ըլլայ:

—Եթէ Ուսումնասիրացի ամուսկան երկու հաշարը, այս ընթացքով, պարտալի երթայ յաւիտեանս յաւիտեանից ամէն:

Պրոսա

ՆԵՄԷ ԼԱՁԸՄ

ԳՈՒՄԳՍԲՈՒԷՆ ՆԱՄԱԿ

Ծառէկի Դիպրիան Թիօրիայի քրոնիկին մէջ Մայր վարժարանի նկատմամբ դրածը բոլորովին սխալ է: Ես իբրեւ ծնող, հոն էի, եւ բոլոր խղճովս կը վկայեմ թէ՛ ուսանողը կատարեալ պարկեշտութեամբ եւ մանկական անմեղ զբօսանքներով հաճոյալի օր մը անցուցին լաւագոյն ժամանց մը պատճառելով մեզ ալ ո՛չ շաբթի, ո՛չ ծառէկ եւ ո՛չ անբարոյական Խաբէրէներ երգութեան, երգերը միայն ձօներ էին: Ինչ որ գրեցի, զուտ ճշմարտութիւն է, ինչ հետ կը վկայեն հոն գտնուող բազմաթիւ ծնողք եւ հարկւարաւոր ուսանողք, որք ստել չեն գիտեր «Դիպրիան» պէս:

Ա. Ս. ՖԵՐԵԱՆ

ԿԳ Յունիս 23

ՊԱՏԱՍԻԱՆ ԴԻՏՈՂԻ

Արդեօք դարձեալ ստած պիտի համարուիմ, եթէ վերոյիշեալ գրութեան համար, փորձուիմ կասկած յայտնել թէ, Սէֆէրեան Էֆէնտի ալ Թիօրիայի հիմալիս մասնակից գտնուած ըլլալուն համար, հաճեր է կերպով մը շորհակալութեան պարտք մը կատարել առ հրահրողս, այս հերքումը զրկելով Ծառէկի է՛հ, շատ ստած չեմ ըլլար կարծեմ, քանի որ հերքումը գտնէ 20—30 ծնողք չեն ստորագրած:

ԴԻՏՈՂ

«ԾԱՂԻԿ»-Ի ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

Մաքրիգիւղ, 24 Յունիս.— Կէտիկ Փաշայի վարժարանին միջբրոպը որ Գում-Գաբուի Դրսի Պօլիտեքնիկական վարժարանին մէջ գոյութիւն առնելէ ետքը՝ այդ դաւիթներէն երած եւ իր ժառանգութեամբ էր, այս օրերս յանկարծ երեւան եկաւ նաեւ մեր վարժարանին մէջ. համաճարակի մը երեւոյթը առնելու վրայ է այս ախտը: Եւ եթէ Ուսումն. Խորհրդոյ չորապէս անդամը դեռ չարունակէ անբարոյութիւնը կրթութեան պահանջներէն մին նկատել, այդ միջբրոպը Պոլսոյ ամբողջ վարժարանները պտոյտ մը ընելու մտադիր կ'երեւի:

Ըսողներ կան թէ, այս միջբրոպը կարելի է բնաջինջ ընել, եթէ չօրապին մէջէն դուրս ելլող այդ միջբրոպը հակառակելու նոր գիւտ մը ընէ բժշկական աշխարհը:

Նոյն 25.— Վարժարանին մանչ եւ աղջիկ աշակերտները Զորքըճի Զայրի տարուեցան զբօսանքի համար: Գ.Ս.ին աղջիկը հոն գտնուած լճակը ինկաւ, տղաքները խկոյն ջուրէն հանեցին, հանուեցուցին, լաթերը չորցուցին եւ հագցուցին: Մի' հարցնէք թէ այդ միջոցին հսկողները ի՞նչ կ'ընէին:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Խառն Ժողովր իր վերջին նստին մէջ կարգալով Բազ. Ժողովի կողմէ պատրաստուած պաշտօնագիր մը վերջնական ձեւը տուեր է: Պատրիարքարանի Ժուրքերէնի գիւտնը այս միջոցին կը զբաղի այդ պաշտօնագրին պատրաստութեամբը՝ որ Ս. Պատրիարք Հօր միջոցաւ պիտի մատուցուի:

—Կ'ըսուի թէ բոլորովին մերժուած է Բերայի Թագ. Խորհուրդին մէկ ծրագիրը, որով կ'ուզուէր Տօլապ-Տէրէյի վարժարանը փոխադրել Բանկալթի: Այդ ծրագիրը անգործադրելի նկատուած է սա գլխաւոր պատճառաւ որ, աղքատիկ տղոց երթելու ծախսերը շատ դժուարին եւ ձմեռ ժամանակ գրեթէ անհնարին պիտի ըլլայ:

—Շիջիի գերեզմանատան Յանձնաժողովը իր վերջին նստին մէջ որոշեր է գերեզմանատան դուռը ամբողջապէս շինելու ձեռնարկել որուն պէտքը քանիցս շեշտած էինք:

Յանձնաժողովը իր տրամադրութեան ներքեւ արդէն 50 ոսկոյ գումար մը պատրաստ ունի եւ կը յուսայ թէ գերեզմանատան պարտք ունեցողներէն՝ որուն գումարը մօտաւորապէս 800 ոսկի է, դանձուելով պիտի յաջողի ի գլուխ հանել, այդ ամենակարեւոր ձեռնարկը:

«ԱՌԱՄ»

«ԳԱԼԷՆՏԻՐԵԱՆ ՆՈՐԱԳԾԱՅԻՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆ» ա-
նունով սոյն գործը վերջապէս սկսաւ հրատարակուիլ,
որ կ'ուսուցանէ արանց եւ մանչ տղոց ամէն տեսակ
հագուստներ ինչպէս նաեւ ՕՍՄԱՆԵԱՆ զինուորական ու
քաղաքային համազգեստներ ՁԵՒԵԼՈՒ եւ ԿԱՐԵԼՈՒ
եղանակը, բոլորովին նորագոյն եւ խիստ գիւրդմունքի
էմթոսով մը:

Գնողներուն զիրամատչելի ըլլալու համար՝ ընդ-
հանուր գործը բաժնուած է 3 հատորներու: Ա. հատորը
կը պարունակէ բոլոր դասերէն հագուստները, իրենց ամ-
բողջ մանրամասնութեամբ: Գործը ընտիր թղթի վրայ,
գեղատիպ 200 մեծագիր էջէ եւ 48 վիմատիպ տախ-
տակներէ կը բաղկանայ, 250 է աւելի արտայայտիչ օրի-
նակներով ու պատկերներով: Իր գերազանց առաւելու-
թիւնն այն է որ ՉՍՓԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹԵԱՄԲ ԵՕԹ, ինն
կամ տասնեւմէկ շաբօվ ձեւեր կ'ուսուցանէ ամէն կազ-
մուածքի վրայ: Ա. աւելի մատչելի ըլլալու նպատակաւ,
Ա. հատորին բաժանորդագրութիւնը բացուած է միայն
3 ամսուան համար կէս օսմ. ոսկի՝ կանխիկ թղթա-
տարի ծախքով 60 դահեկան:

Դիմել միակ կեդրոնատեղին Մ. Գալէնտէր, Թա-
րագծիւր փողոց, թիւ 49, Կ. Պոլիս:

Է Ք Ի Թ Ա Պ Լ

[ՄԻԱՅԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՅ]

ԱՇԽԱՐՀԻՍ ԷՆ ՀԶՕՐ

Կենաց Աստուծոյ խորհրդով

ԵՐԱՇԽԱՆՈՐՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԻՆ Է

1 Միլիառ 227 միլիոն ժրանգ

ՆԵՐԿԱՅԱՏՈՒՑԻՉ Կ. ՊՕԼՍՈՅ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

ԹԱՇՃԵԱՆ ԵՂԱՐԲ

Բերա Մեծ Փողոց թիւ 308 Բոսֆորոսի գիմն

Պատիւ ունին ծանուցանել իրենց բոլորին,
ճախորդաց թէ իրենց վաճառատունը վերադարձ
է, միեւնոյն տեղը, ուր կը ծախուին ըստ առաջնոյն
կանանց չրջագգեստի համար ամեն տեսակ պիտոյք,
Տոպլէ-ք, կոճակ, աւելի-ք, ժապաւէն, ժանեակ, եւ այլն
եւ այլն. ու կանանց արդուզարդի վերաբերեալ իրեղն-
ներ, Բարիզի առաջնակարգ գործարաններէ պատրաս-
տուած: Այս վաճառատուն իր 25 տարուան յարաւե-
ւութեամբ արդէն արգոյ յաճախորդաց վստահութիւնը
գրաւած ըլլալով աւելորդ կը համարուի կրկին յանձնա-
րարել:

[Հաստատեալ յամին 1852]

ՏՐԲ. Ս. ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱՐՈՅԺ

Թ/ա 396, Մեծ - Փողոց Բերա

(Եանիի Գարեջրատան վրայի յարկը - Գիշդ Զրպուգ-
ճեանց դէմ)

Կատարեւազործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենա-
սատիկ ցաւած ակումներն մէկ անգամէն կը լեցունին,
ցաւով դիմելու եւ բուժուած վերադառնալու պայ-
մանաւ:

Նորահնար եղանակաւ, նաւթ, ճաշակաւոր եւ զի-
մացիլուն արհեստական ակումներ կը պատրաստեն, յար-
եւ նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն ըստ տա-
րիքի, ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն հ-
րաշխաւորեալ:

Բերնի հիւանդութիւնք կատարեւապէս կը բուժուին,
ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու, եւ ամենակատարե-
ւազործեալ աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի առամ-
նախանութիւն:

Յ. Գ. Զմեռները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր),
ինչպէս նաեւ ամէն օր, (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ
կ'ընդունին Բերայի գործատեղին:

Ա Ձ Դ

Այս անգամ կը վաճառուին
մեծ ու փոքր քանակութեամբ
Ազգ. Հիւանդանոցի սեպհա-
յանմաքառա դերձաններն հը-
նարիչ Մեարդպոլիչի գրասեն-
եակին որ ի Կ. Պոլիս Գա-
մանտո խան թիւ 1:

Այս առթիւ կը խնդրուի
Արգոյ հասարակութեանն որ
փութան փորձել այս դերձաններն: Փորձառու եւ մաս-
նագէտ անձինք հաստատած են առաւելութիւնը հրա-
պարակի վրայ գտնուած առաջնակարգ դերձաններէն:

Փորձեցէք եւ անմիջապէս պիտի տեսնէք առաւե-
լութիւնը:

Եւ միանգամայն օգնած պիտի ըլլաք Ս. Փրկչի.
Ազգ. Հիւանդանոցի հարկւրաւոր խեղճ եւ անկար պա-
տըսպարելոց:

Բաժանորդագրութիւն [կանխիկ]

Պոլիս եւ Գաւառներ Տրին. 50, Վեցմա 25, Եռմա 15 դ.
Օտար Երկիրներ » 12, » 6, » 3 ֆր
Դրամի տեղ բոսթայի բոլ ալ կ'ընդունուի Գաւառներէն:
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ է:

ԾԱՂԻԿԻ Խմբագրութեան եւ Վարչութեան վերա-
բերեալ ամէն գրութիւնք պէտք է ուղղուին Առ

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏԷՕԲՄԷՃԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ ԾԱՂԻԿ ԵԱԲԱԹԱԹԵՐԹԻ

Ղալաթիա, Նորատունկեան խան.

Արտոնատէր Ա. ՈԱԲԱՅԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊԵՂԷՐԵԱՆ

Զիւմպիւլիւ խան միջնայարկ Թիւ 18